

Minister voor Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Beslisnota brief Wet Uitbreiding Slachtofferrechten,
waaronder de verschijningsplicht

Datum
12 mei 2023

Ons kenmerk
4601102

1. Aanleiding

Met deze brief wordt de TK geïnformeerd over de stand van zaken van de implementatie van de Wet Uitbreiding Slachtofferrechten (in april 2021 aangenomen door de EK). Een onderdeel daarvan is de verschijningsplicht. U heeft in reactie op een schriftelijke vraag bij de behandeling van de JenV begroting afgelopen november toegezegd de TK voor mei 2023 te informeren over de datum van inwerkingtreding van de verschijningsplicht voor verdachten. In antwoord op Kamervragen (gesteld aan de minister van Justitie en Veiligheid) over het bericht 'IS-vrouwen waren geen brave huismoeders', is de TK reeds geïnformeerd dat inwerkingtreding van de verschijningsplicht niet mogelijk is per 1 juli 2023.¹

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met verzending van deze brief aan de Tweede Kamer, waarmee tevens bovengenoemde toezegging gestand kan worden gedaan.

3. Kernpunten

- Sinds aanneming van de wet in de EK wordt in ketenverband gewerkt aan een zorgvuldige implementatie. De wet treedt in verschillende tranches in werking.
- Op 1 juli 2022 (eerste tranche) is de schriftelijke motiveringsplicht bij het niet verstrekken van een kopie van de aangifte, de uitbreiding van de informatierechten en de uniformering van het moment van het uitoefenen van het spreekrecht in werking getreden.
- Op 1 januari 2023 (tweede tranche) is de bepaling in werking getreden die het mogelijk maakt dat het slachtoffer ook in de tenuitvoerleggingsfase een verzoek tot vertaling van schriftelijke informatie in een voor het slachtoffer begrijpelijke taal in kan dienen. Tevens is het spreekrecht voor stief- en pleegfamilie in werking getreden. Met dit laatste wordt recht gedaan aan de verschillende gezinssamenstellingen die in de huidige samenleving bestaan.
- Er resteren nog twee onderdelen van de WUS die nog in werking moeten treden: de **verschijningsplicht** en het **bepaalde spreekrecht bij tbs**

¹ Aanhangsel Handelingen II 2022/23, nr. 2103.

en pij-verlengingszittingen.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

De verschijningsplicht

- Het kabinet hecht belang aan de verschijning van verdachten van ernstige misdrijven bij de inhoudelijke behandeling van hun zaak. Dit doet 1) recht aan het maatschappelijk belang dat het strafproces in aanwezigheid van de verdachte plaatsvindt, 2) geeft de rechter en OvJ de mogelijkheid zich een beeld te vormen van de verdachte, 3) geeft de verdachte zelf de mogelijkheid om direct waar te nemen wat op de terechtzitting wordt besproken en kan 4) in het belang zijn van het slachtoffer. Voor slachtoffers die daar prijs op stellen geeft het de gelegenheid zich tijdens de uitoefening van het spreekrecht zich tot de verdachte te richten en te vertellen wat het misdrijf met hen heeft gedaan.
- De verschijningsplicht kan op 1 juli 2024 voor de inhoudelijke zittingen in werking treden. Twee jaar na inwerkingtreding kan op basis van een evaluatie een zorgvuldige afweging worden gemaakt of en zo ja wanneer de verschijningsplicht ook voor de uitspraakzittingen in werking kan treden. Die afweging kan ook leiden tot het niet invoeren van de verschijningsplicht voor uitspraakzittingen. In de evaluatie zal worden gekeken naar de effecten van de verschijningsplicht op het slachtoffer, de uitvoeringsorganisaties en de veiligheid van de omgeving door deze vervoersbewegingen. Hiermee kan worden gewogen wat de toegevoegde waarde van de verschijningsplicht in de praktijk is en tot welke vervolgstappen dit eventueel zou moeten leiden. Dit zou ook kunnen betekenen dat de verschijningsplicht in zijn geheel wordt heroverwogen.

Datum
12 mei 2023

Ons kenmerk
4601102

Datum inwerkingtreding

- De verschijningsplicht betreft een omvangrijke wijziging. Om deze adequaat te laten landen in de praktijk is de afgelopen periode samen met alle betrokken partners gewerkt aan het nauwkeurig in kaart brengen van de personele en budgettaire gevolgen. Hieruit is gebleken dat er fors meer personele en financiële middelen nodig zijn dan voorzien bij de wetsbehandeling.
- Hierom was nodig aanvullende financiële middelen te zoeken (zie ook 4.2) en rekening te houden met de mogelijkheden bij de uitvoeringsorganisaties om dusdanig veel extra personeel (170 fte voor de volledige inwerkingtreding dan wel 71 fte voor enkel de inhoudelijke zittingen) te werven.
- De noodzaak aan veel personeel, zit hem met name in 2 dingen 1) de verdachten moeten vanuit de PI's naar de rechtbank vervoerd moeten worden. Dat vergt fors meer inzet van personeel van DJI (Dienst Vervoer & Ondersteuning) en de politie. 2) dat bij verdachten die zich verzetten DJI (Dienst Vervoer & Ondersteuning) en de politie extra inzet moeten leveren voor het beveiligen van het vervoer en de gang ter zitting. Daarnaast zijn er gevolgen voor het gevangeniswezen van DJI in verband met de voorbereiding en nazorg van de gedetineerden. Voor de rechtspraak en het Openbaar Ministerie heeft de verschijningsplicht gevolgen geleid op de langere zittingsduur.
- Gezien de krappe arbeidsmarkt/personeelstekorten is de reële inschatting van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en politie dat met de werving en opleiding van personeel meer tijd gemoeid is dan normaal (negen in plaats van zes maanden), waarna ook nog opleidingstijd nodig is. Daarom is het voor politie en DJI niet mogelijk om eerder dan 1 juli 2024 over

gaan tot uitvoering van de van de verschijningsplicht voor inhoudelijke zittingen.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Gedeeltelijke inwerkingtreding

- Omdat inwerkingtreding van de volledige verschijningsplicht (naast inhoudelijke zittingen, ook uitspraakzittingen) nog grotere budgettaire en personele gevolgen heeft, is er gezocht naar verschillende wijze van inwerkingtreding, die een minder groot beslag zouden leggen op de capaciteit van DJI en politie. Er zijn twee alternatieven onderzocht die niet tot het gewenste resultaat hebben geleid: 1) de behoefte van slachtoffers leidend laten zijn en 2) de inzet van telehoren.
 - Ad. 1 is het slachtofferbelang echter niet de enige reden om een verschijningsplicht in te voeren en het kan belastend zijn om de afweging bij het slachtoffer te leggen.
 - Ad 2. biedt de inzet van telehoren geen reële oplossing omdat in afwijking van het uitgangspunt van fysieke aanwezigheid gebruik gemaakt wordt van een digitale videoverbinding ter beoordeling is aan de individuele rechter. Daarnaast is (behoudens uitzonderingen) ingevolge de wet de instemming van verdachte vereist voor het gebruik van telehoren bij de inhoudelijke zitting van de meervoudige kamer. Dat maakt dat er binnen de huidige wettelijke kaders niet gestuurd kan worden op de verhouding tussen fysieke en digitale aanwezigheid.
- Tevens is bezien of het mogelijk was om nog meer financiële middelen vrij te maken (€ 18,3 mln), maar dit is gezien de omvang niet mogelijk gebleken.
- Daarnaast is meegewogen dat de druk op de strafrechtketen reeds hoog is. Het gaat daarbij zowel om capaciteitsproblemen in de keten als de hoge werkdruk die wordt ervaren door de medewerkers. Er is sprake van een aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt waar ook DJI en politie last van ondervinden. Ook met voldoende financiële middelen, wordt volledige inwerkingtreding (zowel inhoudelijke zittingen als uitspraakzittingen) van de verschijningsplicht op dit moment daarom door de betrokken organisaties niet mogelijk geacht.
- Gelet op voornoemde argumenten, adviseren wij u over te gaan tot inwerkingtreding van de verschijningsplicht voor de inhoudelijke zittingen.
- Daarmee wordt gewaarborgd dat de slachtoffers die daar behoefte aan hebben hun spreekrecht in het bijzijn van de verdachte kunnen uitoefenen. Ook wordt hiermee tegemoetgekomen aan andere belangrijke argumenten voor de invoering van de verschijningsplicht: het belang van verdachte zelf om direct waar te nemen wat ter zitting wordt besproken, het belang van de rechter en officier om in staat gesteld te worden zich een indruk van verdachte te vormen en het belang van de samenleving dat zichtbaar is dat in de meest ernstige zaken het strafproces in aanwezigheid van de voorlopig gehechte verdachte plaatsvindt. Deze argumenten gelden niet of in mindere mate voor de uitspraakzittingen.

Beperkt spreekrecht bij tbs/pij-verlengingszittingen

- De implementatie van dit onderdeel wordt in samenhang opgepakt met de taakoverdracht voor het informeren en raadplegen van slachtoffers in de tenuitvoerleggingsfase van het Openbaar Ministerie (OM) naar de MRb en namens hem het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB). Met de betrokken ketenpartners worden de uitvoeringsconsequenties hiervan nu

Datum
12 mei 2023

Ons kenmerk
4601102

in kaart gebracht zodat op basis daarvan een implementatiedatum bepaald kan worden. De TK wordt in het najaar geïnformeerd over de datum van inwerkingtreding.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

4.1 Politieke context

De verschijningsplicht voor verdachten maakt onderdeel uit van het vorige regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst' en is opgenomen in de WUS. Er was ruime steun voor de WUS in de Eerste en Tweede Kamer. Wel waren er politieke partijen (GL, SP, PvdA, D66) kritisch op de verschijningsplicht omdat men twijfels had over de toegevoegde waarde van deze maatregel ten opzichte van de mogelijkheid van een bevel tot medebrenging wat de rechter nu al kan uitvoeren. Daarnaast waren er twijfels of deze maatregel voor slachtoffers wel voordelen biedt, onder andere wanneer het een onwelwillende verdachte ter zitting betreft. Vanuit VVD, CDA, PVV en JA21 was juist steun voor de verschijningsplicht.

Datum
12 mei 2023

Ons kenmerk
4601102

De TK is afgelopen jaren via de eindrapportage meerjarenagenda slachtofferbeleid 2018-2021, de meerjarenagenda slachtofferbeleid 2022-2025 en de daaropvolgende voortgangsrapportage op de hoogte gehouden van de voortgang van de implementatie. De EK heeft deze brieven tevens in afschrift ontvangen. U heeft in reactie op een schriftelijke vraag bij de behandeling van de JenV begroting afgelopen november toegezegd de TK voor mei 2023 te informeren over de datum van inwerkingtreding van de verschijningsplicht voor verdachten. In antwoord op Kamervragen (gesteld aan de minister van Justitie en Veiligheid) over het bericht 'IS-vrouwen waren geen brave huismoeders', is de TK reeds geïnformeerd dat inwerkingtreding van de verschijningsplicht niet mogelijk is per 1 juli 2023.²

4.2 Financiële overwegingen

In het beleidsbudget van Slachtofferbeleid was een bedrag van €2 mln. gereserveerd voor de implementatie van de verschijningsplicht. Vanuit de coalitieakkoordgelden is dit aangevuld tot €5,1 mln. Voor de verschijningsplicht voor de inhoudelijke zittingen is een bedrag van €9,3 miljoen benodigd. De benodigde aanvullende financiering van €4,2 mln. is gevonden binnen het beleidsbudget van Slachtofferbeleid, omdat de structurele middelen die met het coalitieakkoord beschikbaar zijn gekomen voor het amendement Van Wijngaarden (de bescherming van slachtoffergegevens in het strafproces) niet volledig voor dat doel benodigd blijken te zijn.

4.3 Juridische overwegingen

De inwerkingtreding van de verschijningsplicht voor de inhoudelijke zittingen wordt bij Koninklijk Besluit geregeld. De onderdelen van de wet die zien op de uitspraakzittingen worden niet opgenomen in het Koninklijk besluit en treden (nog) niet in werking.

4.4 Krachtenveld

De inhoud van deze brief is afgestemd met de Directie Wetgeving en Juridische Zaken (DWJZ) en de Directie Financieel-Economische Zaken (DFEZ). Daarnaast heeft afstemming plaatsgevonden met de betrokken ketenpartners, zijnde politie, DJI, OM, rechtspraak, CJIB en Slachtofferhulp Nederland (SHN).

² Aangangsel Handelingen II 2022/23, nr. 2103.

4.5 Communicatie

Niet van toepassing, er worden geen aanvullende communicatieafspraken gemaakt rond de publicatie van de brief.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Datum
12 mei 2023

Ons kenmerk
4601102